

אין שום ספק שהחלק המרתק ביותר של פסטיבל הסרטים בלוקארנו השנה, היה זה שהוקדש לבימאי יפאני בשם מיקיו נארוזה, איש זה, שהמערב התעלם כמעט מיקומו, ואשר נפטר ב־1969 בגיל 67. כשמהאוריו לא פחות מ־87 סרטים, עומד לפי כל הסימנים להפוך לשיגעון החדש של כל הסינמטקים, מועדוני הקולנוע והעיתונות הקולנועית המיקצועית.

כך לפחות ניראה לפי תגובתם של מנהלי ועורכי גופים אלה, שבאו ללוקארנו במיוחד כדי לצפות ברטרופסקטיבה של 20 סרטים משל נארוזה, והופיעו מדי בוקר, בשקדנות של איש מאמץ ההולך לתפילה, כדי לראות את המיבחר, להתפעל מן התגלית ולשריין לעצמם את הזכות להקרין סרטים אלה בעתיד הקרוב.

מיקיו נארוזה עם יוקו צוקאמה עין חדה ובוחנת

המוסר הרום של יפאן המודרנית

אם החזויה המרשימה ביותר של פסטיבל הסרטים בלוקארנו היתה הרטרופסקטיבה של הבימאי היפאני מיקיו נארוזה, הרי שהסרט המרתק ביותר בתוך התחרות עצמה היה גם הוא יפאני, אלא שהפעם זו יפאן צעירה, בת זמננו, ככל המובנים, שמו של הסרט הוא מישחקי החמישפתה והבימאי בן ה־33, יושימיו מוריטה, לא הגיע לפסטיבל מפני שהוא כבר עובד על הסרט החדש שלו. כחור חרוץ, נמרץ וכנראה גם מוכשר מאוד.

כמו אצל נארוזה, גם אצל מוריטה, הנשוא הוא התמוטטות המישפחה, אולם צורת הביטוי חרשנית הרבה יותר, צניית הרבה יותר ולעגנית מאוד. לכאורה, הבעיה המרכזית בסרט היא מאבקה של מישפחה להכניס את בנה הצעיר לגימנויה יוקרתית, כי גימנויה יוקרתית מבטיחה לו מאחד יותר קאריירה מכובדת. למעשה, מוריטה מציג את המישפחה היפאנית הממוצעת בראי עקום והפליאי: הבעל הסרוד בעבודתו עד כדי כך שאינו מסוגל לעמוד בשום אחריות או מאמץ מישפחתי ומנסה לפתור את הכל בעזרת הבסי שהוא מרוויח, ואשה הכנועה שהכל רחיים בה, הילדים, בני רוד השפע, שצריכים להתגבר בגפם על הבעיות העומדות בפניהם מפני שאין מי שיעזור.

במיקרה זה ממציא לתם מוריטה עוזר כנגד, בדמותו של מורה פרטי שנשכר כדי לתקן את רמת הלימודים של הבן הצעיר. עד מהרה הופך

במערב ומאו יש המעדיפים אותו אפילו על קורוסאוה ומיוגוצ'י.

יפאן בלי סאמוראים. אין ספק שנארוזה חסר העוצמה הווירטואוזית של קורוסאוה, הליריות המופלאה של מיוגוצ'י או הסיגנון הקיצוני של אוזו, נושאו — מלודרמות על אהבה, קינאה, מישפחה חצויה, גיישות מזדקנות וומרי רחוב יחפנים — עשו רושם של מצרי צריכה בנאליים. אבל במבט שני, כאשר מיטיבים להתבונן בהם, מסתבר שהאיש העומד מאחורי הסרטים ניחו בעיו חדה ובוחנת, החודרת אל כל

סאצ'יקו ציבה וקאמאטרי פוזיארה אשה, היי כשושנה

מיכלול הבעיות שבהן מתחבטות רמותיו. שלא כבמלודרמות רגילות, אין אצלו גיבורים מושלי מים או נבלים מושלמים, אין אצלו סופים סגורים (להיפך, נרמה כאילו כל סוף טומן אצלו התחלה של סיפור אחר) וחלק מן הנושאים שבהם הוא מטפל, עשויים אפילו להחשב לנועזים ביותר, מבחינה מיסחרית. מישפחה פועלים, שכל בניה רוצים לפרוס כנפיים ולהתכחש לאחריות הקולי קטיבית שיש להם (בסרט בשם כל המישפחה עובדת), הוא נושא שהיה הולם את הניאוריאלים האיטלקי ולא חברת הפקה מיסחרית נורמלית, המחפשת קו עלילתי מגובש, ברור ופשוט לקליטה.

צפייה בעשרים סרטים של אותו בימאי, בסדר

איציקורה מיואנמה וירמאקי מאצורה: התלמיד ורבו לישון בין הצעצועים

שיאו של הסרט הוא ארוחה חגיגית, כאשר ליד השולחן הצר מצטופפים ארבעת בני המי שפחה, יחד עם המורה הפרטי, וזה הופך בהדרגה את הארוחה לביווי מנומנטלי של האב, האם והילדים גם יחד, כאשר מסיבה לבנית בתחילתה, מסתיימת באורגיה פרועה של אוכל המושלך לכל עבר, יין הנשפך על הריצפה, ליכלוך וטינופת המשתלטים על תפקיד הפרטי והחולני שבתוך הבית.

מה כוונת התמנה האחרונה בסרט, איש לא הצליח להסביר בדיוק, אבל ברור שמשמעותה מאימת. בחוץ מפלח קולו של מסוק את השמיים ואילו בבית הולכים כל בני המישפחה ונרדמים שנת ישרים, שגומה כי אין סיכוי שיתעוררו ממנה. מי ידע, אולי זו רדכו של מוריטה לכשר לעולם שיפאן הולכת לישון בין כל השיכלולים והצעצועים שומצאיה לעצמה.

המורה לדמות השולטת במישפחה כולה, מפני שהוא היחיד המוכן ליטול אחריות או יוזמה, הוא הופך מרדף רחמי ומכניס לתוך הילד את המרץ והשאפתנות שהיו חסרים לו, אולי מפני שמורה פרטי זה בא ממעמד שבו השפע הכלכלי אינו מובן קאלי.

בולם הלכו לישון. אולם מעבר לעלילה עצמה, מבריק מוריטה רחוקא במבט שהוא שולח אל המינהגים של החברה שאותה הוא מתאר. כאשר האב רוצה להתייחד ברצינות עם מישפחה, הוא יורד עימו למכונת כי אין בדירה הקטנה הצמודנית, שבבית דירות ענקי ומודרני וחסר פרטיזת, שום מקום שבו הוא מרגיש כאמת כמו בבית. הצפיפות שליד שולחן האוכל היא כמו הצפיפות של יפאן כולה, והתעכרות לולות בולטת בתנאים כאלה שבעתים, ופולחן הערכים החומריים לובש מימדים של בריחה עצובה.

סצוקו הארה וקן אהרהה ב.משיי חזרה לעבר

אחד מספוריו, כאשר תנאי החיים כיפאן לפני מילחמת העולם, הלחצים שנוצרו בזמן המילחמה, ובקיעוק התוצאות החמורות של המילחמה על החברה היפאנית, מתועדים בצורה מרתקת מאוד, כשהם משולבים בתוך עלילות סרטיו. הפער ההולך וגרל בין הדורות כארצו, ההתנגשות בין צעירים ומבוגרים, גם אם אינה מקבלת את המימדים הקיצוניים והאלימים המאפיינים את הקולנוע היפאני היום, מהווים

כרונולוגי, מאפשרת כמובן לבחון את התבגרותו, את התגבשות סגנונו, את צמיחתו כיוצר, וזה היה חלק לא מבוטל מן ההצלחה של רטרופסקטיבה זו. כי עד מהרה התברר שנארוזה מתרכז בתחום נושאים מוגדר מאוד. הוא עוסק ביפאן של תקופתו, בלי סאמוראים וכלי הצגות ראווה. הוא ממקם את כל סיפוריו בין סחרים קטנים, ברדנים, גיישות. המצב הכלכלי הוא בעל חשיבות עצומה ככל